

MAXIMA

MAZUMTIRDZNIECĪBAS
KOMPASS

Septembris, 2018

MAKROEKONOMIKA

GRAUDAUGU NOZARE
LATVIJĀ

IEPIRKŠANĀS
PARADUMI

SATURS

Ievads	3
Makroekonomika: mazumtirdzniecības nozares tendences 2018. gada 2. ceturksnī	4
Darba tirgus	5
Inflācija	9
Kopsavilkums	13
Iepirkšanās paradumi: pētījums par iedzīvotāju iepirkšanās paradumiem un makroekonomikas rādītāju ietekmi uz tiem	14
Iepirkšanās vietas izvēle	15
Veikalu izvēles kritēriji	16
Latvijas ievērojamāko mazumtirdzniecības tīklu novērtējums	17
Pārtikas produktu iegādes paradumi	18
Veikali/ veikalu tīkli, kuros iepērkas visbiežāk	19
Patēriņa cenu izmaiņu novērtējums	19
Pārtikas preču cenu izmaiņu novērtējums	20
Mājsaimniecību ienākumu izmaiņas	20
Dārgāko pirkumu plānošana	21
Mājsaimniecību iepirkšanās biežuma izmaiņas pārtikas veikalos	21
Mājsaimniecību tēriņu izmaiņas	22
Kopsavilkums	22
Graudaugu raža 2018	23
Graudaugu sējumu platības 2018./2019. gada sezonā	24
Ģeogrāfiskās un meteoroloģiskās situācijas ietekme uz graudaugu ražu	25
Graudaugu raža 2018. gadā	27
Graudaugu lietošana uzturā	29
Kopsavilkums	32

IEVADS

Mazumtirdzniecība ir viena no nozarēm, kuras attīstība iet roku rokā ar Latvijas ekonomisko attīstību. Tā ietekmē jebkuru valsts iedzīvotāju. Tādēļ “Maxima Latvija”, kā viens no lielākajiem mazumtirdzniecības spēlētājiem ar vairāk kā 17 gadu pieredzi, ir izveidojis nozares apskatu “Maxima mazumtirdzniecības kompass”, lai izskaidrotu un informētu par dažādām nozares ietekmēm, attīstības scenārijiem un aktualitātēm, lai jebkurš iedzīvotājs var veikt secinājumus par nozarē notiekošo.

Uzskatām, ka tas ir mūsu pienākums un arī reizē ieguldījums – proaktīvi stāstīt par tendencēm, aktualitātēm un pircēju paradumiem mazumtirdzniecības nozarē saviem klientiem, sadarbības partneriem un sabiedrībai kopumā.

Esam ilgstošī strādājuši, lai ik ceturksni radītu visaptverošu mazumtirdzniecības nozares apskatu un izvērtējumu, piesaistot nozares labākos pētniekus no tirgus un sabiedriskās domas pētījumu centra SKDS, izmantojot uzticamus datus no Centrālās statistikas pārvaldes, kā arī izmantojot mūsu ekspertu kompetenci, sniedzot savu vērtējumu par situāciju un tās attīstības tendencēm nākotnē.

“Maxima mazumtirdzniecības kompass” nemainīgi sastāv no trīs daļām: 1. daļa: novērtējums par Latvijas ekonomikas ietekmi uz mazumtirdzniecības nozari, 2. daļa: pētījums par Latvijas iedzīvotāju iepirkšanās paradumiem un makroekonomikas rādītāju ietekmi uz tiem, 3. daļa: katru reizi šajā daļā tiek aplūkota kāda cita tēma; šoreiz – graudaugu raža vairāku gadu griezumā un to patēriņš Latvijas iedzīvotāju vidū.

Graudkopība ir viena no nozīmīgākajām lauksaimniecības nozarēm Latvijā ar ļoti senu un spēcīgu vēsturi. Ikgadējie graudkopības kvalitātes rādītāji un nozares darbības rezultāti ir atkarīgi no laikapstākļiem, kas pēdējos gados ir teju neparedzami un bieži Latvijas klimatam neraksturīgi, piemēram, kā šī gada īpaši karstā, sausā un garā vasara. Tā kā graudaugu produkti ir teju katra iedzīvotāja ikdienas iepirkumu grozā, vēlējamies šajā ceturksnī īpašu uzmanību vērst tieši graudaugu tēmai. Līdz ar to jaunākā “Maxima mazumtirdzniecības kompassa” apskata 3. daļas izveidē sadarbojamies ar vienu no lielākajiem graudu pārstrādātājiem Baltijā uzņēmumu AS “Dobeles dzirnavnieks” un Latvijas Lauksaimniecības universitātes agronomiem.

Zane Kaktiņa
“Maxima Latvija” Biznesa analītikas
departamenta direktore

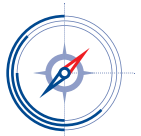
MAKRO EKONOMIKA

Mazumtirdzniecības
nozares tendences
2018. gada 2. ceturksnī

Nature friendly customer from

MAXIMA

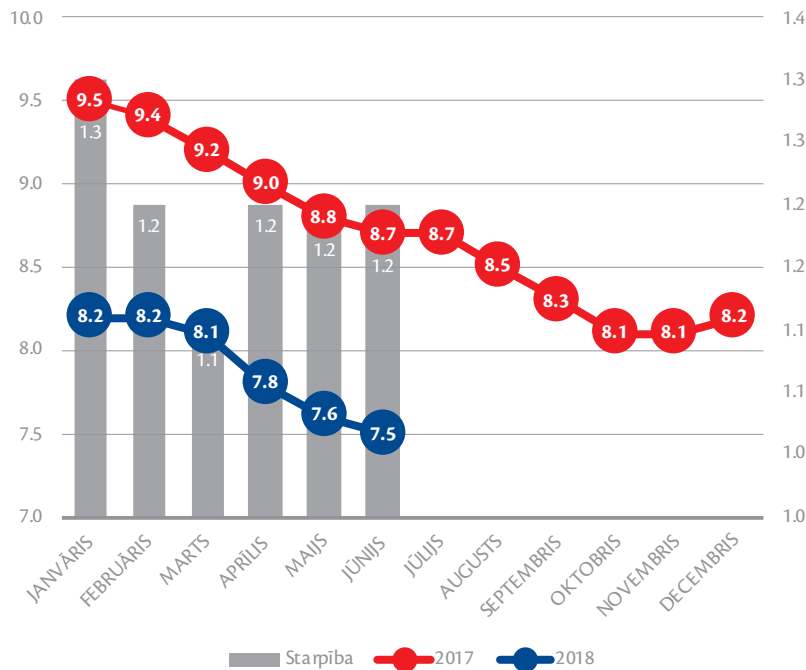

Darba tirgus

Šī gada jūnijā bezdarba līmenis ir sasniedzis viszemāko atzīmi kopš 2008. gada augusta (7.5%) un bezdarba līmeņa samazināšanās temps būtiski nemainās.

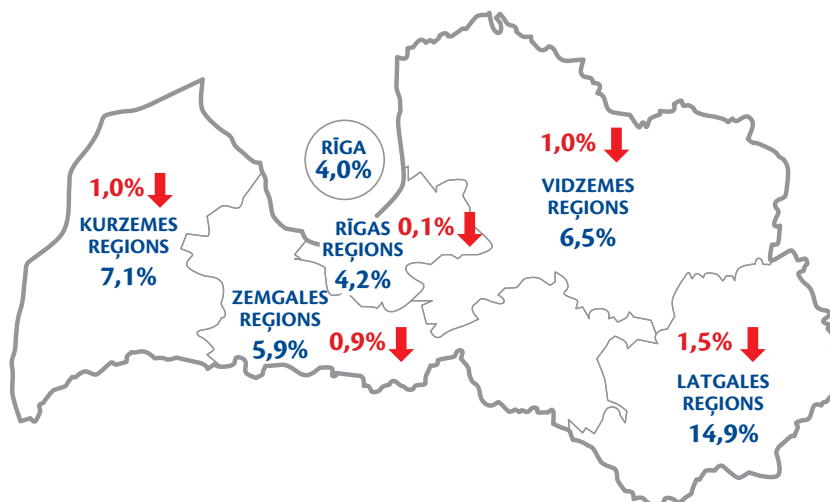
Bezdarba līmenis Latvijā (%)

Avots: „Maxima Latvija” aprēķini, pamatojoties uz Centrālās statistikas pārvaldes datubāzes datiem

Bezdarba līmeņa samazinājums ir saistīts ar reģionālo ietekmi, kur tiek novēroti vislielākie bezdarba līmeņa samazinājuma procenti (pretēji ziemas sezonai, kad vislielākās izmaiņas bija tieši Rīgā).

Reģistrētais bezdarba līmenis Latvijas reģionos uz 2018.gada 30. jūniju (%)¹

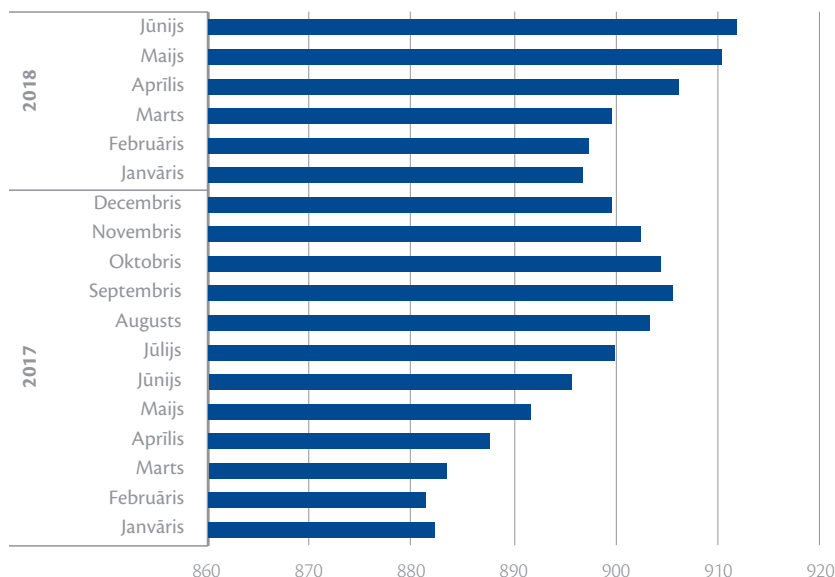

¹ Nodarbinātības valsts aģentūra, sadaļa „Bezdarba statistika”, (30.06.2018.): <http://nva.gov.lv/index.php?cid=6&mid=596&txt=599&t=stat>

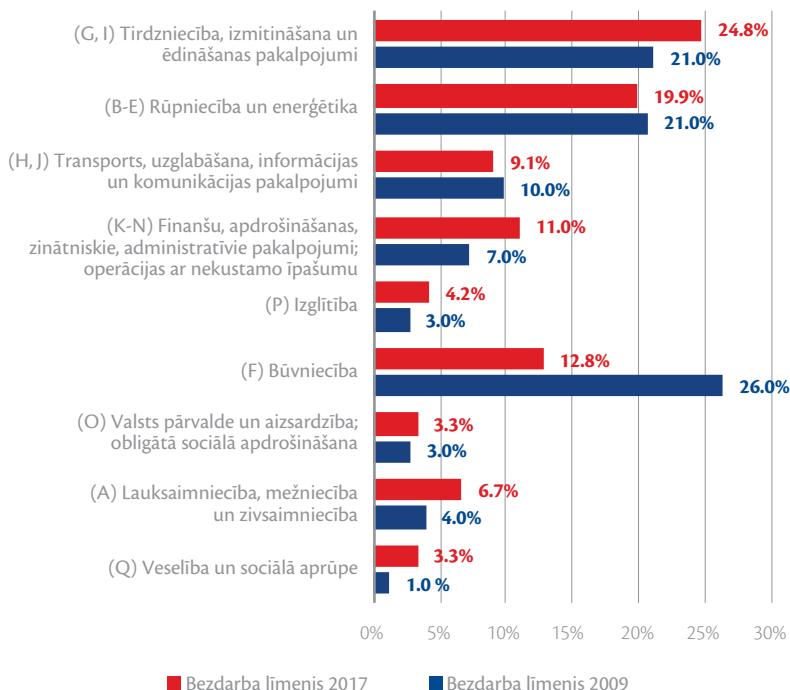

Vislielākais reģistrētais bezdarbs vēl joprojām ir Latgales reģionā 14.9%. Šajā reģionā trīs mēnešu periodā bezdarba līmenim reģistrēts 1.5% kritums, kas ir vislielākais starp pārējiem reģioniem. Kurzemes reģionā konstatēts 1% bezdarba samazinājums, sasniedzot 7.1% bezdarba līmeni, kas ir otrs augstākais valstī. Viena procenta samazinājums šajā pašā periodā reģistrēts arī Vidzemes reģionā.

Nodarbināto skaits 15-74 gadu vecumā (skaits tūkst.)

Bezdarbnieki pēc saimniecisko darbību veidu grupas pēdējā darbavietā (%)

Avots: „Maxima Latvija” aprēķini, pamatojoties uz Centrālās statistikas pārvaldes datubāzes datiem

Nodarbināto skaits pēc cikliskā krituma pirmajā ceturksnī uzrāda pieaugošu rādītāju jūnijā, 912 tūkst. cilvēku.

“ Kopumā 2018. gadā ir novērojams nodarbināto skaita kāpums pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu, pirmajā ceturksnī par 1.8%, otrajā ceturksnī par 2.0%.

Ekonomikas izaugsmē pēdējā gada laikā lielu ietekmi ir atstājusi tieši būvniecības nozares attīstība, kura daļēji Eiropas Savienības (ES) fondu un daļēji privāto investīciju projektu ietekmē palielina savu lomu ekonomikā². Tas ir ietekmējis arī kopējā bezdarba līmeņa rādītāju. 2017. gadā salīdzinājumā ar 2009. gadu bezdarba līmenis būvniecībā ir sarucis vairāk nekā uz pusi sasniedzot 12.8% atzīmi. SEB bankas valdes loceklis Kārlis Danēvičs norādījis, ka būvniecības nozare Latvijā ir sasniegusi griestus³. Tomēr vēl šogad un 2019. gadā šīs nozares attīstība noteikti pozitīvi ietekmēs ekonomikas rādītājus.

Vairākos pētījumos ir akcentēta bezdarba līmeņa ietekme uz iedzīvotāju apmierinātību ar dzīvi.⁴ Centrālās statistikas pārvaldes apsekojumam “Eiropas Savienības statistika par ienākumiem un dzīves apstākļiem” (EU-SILC) papildus ikgadējiem jautājumiem tiek pievienota atsevišķa jautājumu sadaļa (modulis) par konkrētu tēmu. Moduļu tēmas katru gadu mainās un to jautājumi tiek izstrādāti, lai plašāk izpētītu sociālās iekļaušanas aspektus, šoreiz pēc četrus gadus pārtraukuma tika uzdots jautājums par iedzīvotāju apmierinātību ar dzīvi.⁵ Respondentiem sava apmierinātība bija jānovērtē desmit ballu sistēmā.

2 Latvijas Bankas ekonomistes Līvas Zorgenfrejas raksts „Būvniecības nozare sarūpē strauju tautsaimniecības izaugsmi otrajā ceturksnī” (30.07.2018.): <https://www.makroekonomika.lv/buvniecibas-nozare-sarupe-strauju-tautsaimniecibas-izaugsmi-otrjaja-ceturksni>

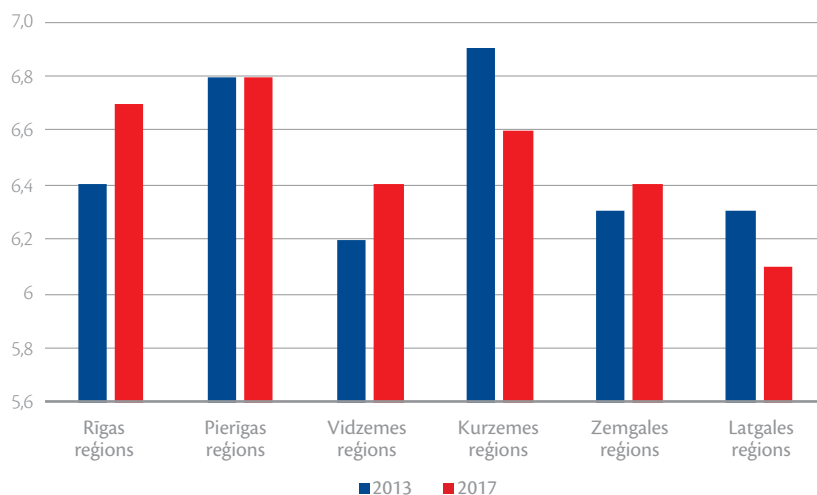
3 Kārlis Danēvičs “SEB banka” valdes locekļa viedokļa raksts (24.07.2018.): <http://www.delfi.lv/business/versijas/karlis-danevics-ka-augt-pardomati-un-sasniegt-magisko-ilgtspēju-krizes-macibas-vel-neesam-aizmirsusi.d?id=50236371>

4 Andas Upmanes promocijas darbs “Apmierinātību ar dzīvi prognozējošie faktori: kvantitatīva un kvalitatīva analīze” (2010): https://www.lu.lv/fileadmin/user_upload/lu_portal/zinas/KOPSAVILKUMS_UPMANE_lat_un_angl.pdf

5 Centrālās statistikas metadati (23.07.2018.), saite: https://www.csb.gov.lv/lv/statistika/statistikas-temas/socialie-procesi/dzives_kvalitate/tabulas/metadati-eu-silc-apsekojuma-moduli

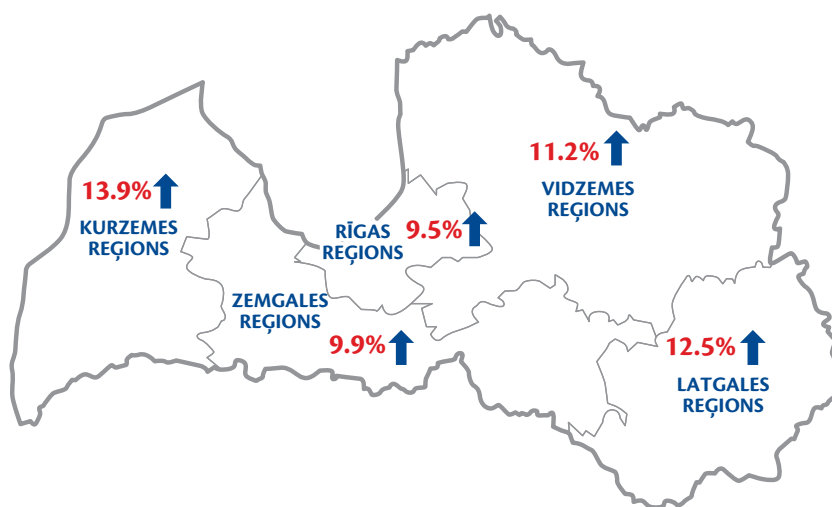
EU-SILC iedzīvotāju apmierinātība ar dzīvi

Avots: „Maxima Latvija” aprēķini, pamatojoties uz Centrālās statistikas pārvaldes datubāzes datiem

Publicētajos datos ir redzams, ka Rīgā apmierinātības novērtējums kopš 2013. gada ir kāpis par 0.3 punktiem, sasniedzot atzīmi 6.7⁶. Novērtējuma kritums konstatēts Kurzemes un Latgales reģionos, kur, iespējams, vērtējums pasliktinājies augstāka bezdarba līmeņa dēļ, salīdzinot ar cietiem Latvijas reģioniem.

Strādājošo mēneša vidējā darba samaksas pieaugums Q2 statistiskajos reģionos (neto)

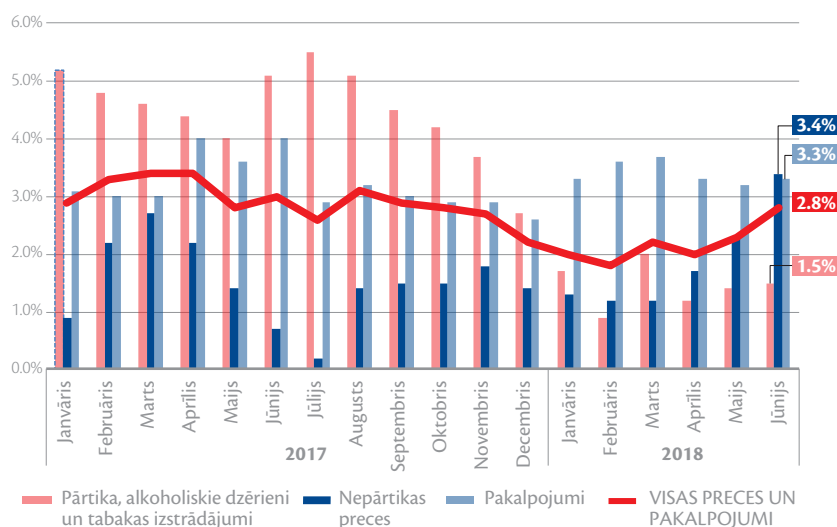
Avots: „Maxima Latvija” aprēķini, pamatojoties uz Centrālās statistikas pārvaldes datubāzes datiem

Iespējams, šobrīd noskaņojums Latgales un Kurzemes reģionos ir uzlabojies, jo reģistrētais algu pieaugums attiecīgajos reģionos šī gada otrajā ceturksnī ir 12.5% un 13.9% attiecībā pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu. Turklāt inflācijas līmenis pirmajā ceturksnī nepieauga ne tuvu tik strauji kā atalgojums.

6 Centrālās statistikas pārvalde datubāze (17.07.2018.), Dzīves kvalitāte – Apmierinātība ar dzīvi (SILC moduļi): http://data1.csb.gov.lv/pxweb/lv/sociala/sociala__dzives_kvalit_labs_apmier/?tablelist=true&rxid=603a427e-66b3-4639-94b1-cc3350010e66

Inflācija

Avots: „Maxima Latvija” aprēķini, pamatojoties uz Centrālās statistikas pārvaldes datubāzes datiem

Kopējais inflācijas līmenis otrajā ceturksnī, salīdzinot ar šī gada pirmo ceturksni, ir pieaudzis, kā tas tika iepriekš prognozēts. Arī Eiropas kopējais inflācijas līmenis jūnijā ir kāpis⁷, kas visticamāk ir ekspansīvas monetārās politikas rezultāts.⁸ Pārtikas cenu inflācija Latvijā šogad saglabājas stabili zemā līmenī, kur viens no skaidrojamiem varētu būt ar 2018. gada sākumā uzsāktā “Maxima Latvija” iniciatīva – kampaņa “Samazinām cenas”, kā rezultātā tika ilgtermiņā samazinātas cenas aptuveni 1000 ikdienai svarīgām precēm līdz pat 40%. “Maxima” uzsāktās kampaņas rezultātā pārējie tirgus spēlētāji nevar ievērojami paaugstināt cenas, kas varētu ietekmēt patērētāju lēmumu par labu citam, zemāku cenu tirgotājam. Kā savā publikācijā “Globāli notikumi virza patēriņa cenas augšup” norāda Latvijas bankas ekonomists Kristofers Pone, pieaug pasaules pārtikas cenas, bet Latvijas tirgus uz tām pirmoreiz sācis reaģēt tikai maijā.⁹ Protams, runājot par Latvijas pārtikas cenu izmaiņām 2018. gadā nedrīkst nepieminēt izmaiņas PVN likumā, kas attiecas uz samazinātas likmes piešķiršanu Latvijā raksturīgajiem augļiem, dārzeņiem un ogām.

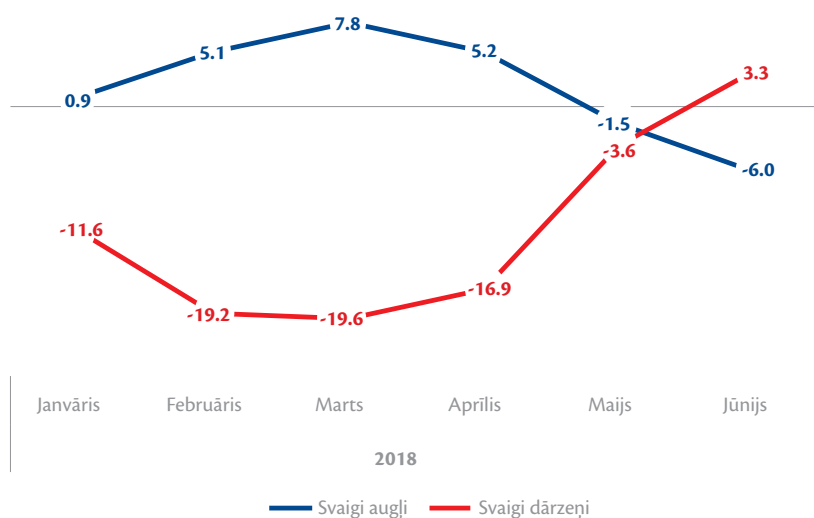
7 TradingEconomics publicētie dati (18.07.2018.): <https://tradingeconomics.com/euro-area/inflation-cpi>

8 Latvijas Bankas ekonomista Mārtiņa Bitāna raksts „ECB Padomes sanāksmi gaidot – par ko Rīgā diskutēs eiro zonas ietekmīgākie finansisti?” (06.06.2018.): <https://www.makroekonomika.lv/ecb-padomes-sanaksmi-gaidot-par-ko-riga-diskutes-eiro-zonas-ietekmigakie-finansisti>

9 Latvijas Bankas ekonomista Kristofera Pones raksts „Globāli notikumi virza patēriņa cenas augšup” (08.06.2018.): <https://www.makroekonomika.lv/globali-notikumi-virza-pateri-na-cenas-augsup>

Patēriņa cenu pārmaiņas svaigiem augļiem un dārzeņiem

Avots: „Maxima Latvija” aprēķini, pamatojoties uz Centrālās statistikas pārvaldes datubāzes datiem

Svaigu augļu un dārzeņu inflācija pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu ir izveidojusi shematiski “šķēres” zīmējumu, jo svaigu augļu cenām samazinoties pret iepriekšējo gadu, dārzeņu cenas ir sākušas kāpt.

“ Vidēji pirmajā pusgadā svaigiem augļiem ir reģistrēta 1.9% inflācija, bet svaigiem dārzeņiem – 11.3% deflācija.

Ievērojams cenu samazinājums visā industrijā Latvijā ir reģistrēts kafijai – vidēji otrajā ceturksnī tas bija – 8.0% pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu. Tas ir skaidrojams ar to, ka kafija ir ļoti iecienīta/būtiska ikdienas patēriņa prece un, ņemot vērā pircēju paradumus, uzņēmums “Maxima Latvija”, nolēma nākt pretī saviem pircējiem, pieņemot lēmumu ilgtermiņā samazināt kafijas cenas. Attiecīgi samazinoties kafijas cenai veikalos “Maxima”, tika novērots cenas kritums arī citos mazumtirdzniecības veikalos.

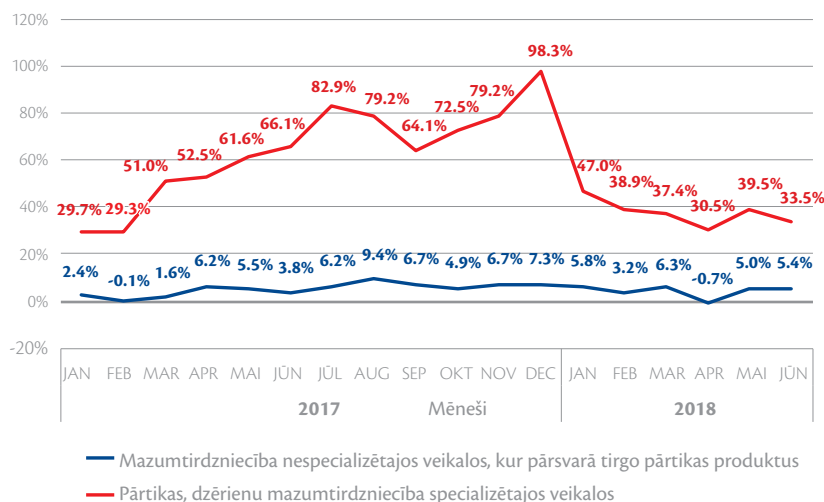
Ir apstiprinājušās iepriekšējā “Maxima mazumtirdzniecības kompass” izteiktās prognozes par cukura izstrādājumu cenu samazināšanos sakarā ar cukura cenas deflāciju. Arī otrajā ceturksnī cukura cenas turpina strauji kristies un ir reģistrēta -32.9% deflācija. Pie ietekmējošajiem faktoriem jāmin rekordlielais krājumu apjoms lielākajās ražotājvalstīs.¹⁰

Vislielākais cenu kāpums ir novērots alkoholiskajiem dzērieniem – pieaugums ir skaidrojams ar akcīzes nodokļa palielināšanos. Vidējā inflācija otrajā ceturksnī alkoholiskajiem dzērieniem bija 4.0%, kur vislielākais pieaugums bija stiprajiem alkoholiskajiem dzērieniem 6.2 %, bet vismazākais alum – 0.8%.

¹⁰ Ekonomikas ministrijas vērtējums, Ieva Šnīdere EM Analitikas dienesta analītiķe (10.05.2018): <https://www.em.gov.lv/lv/jaunumi/19375-cenu-pieaugums-sogad-aprili-lenaks-neka-tas-raksturigs-sim-menesim>

Mazumtirdzniecība pārtikas veikalos

Avots: „Maxima Latvija” aprēķini, pamatojoties uz Centrālās statistikas pārvaldes datubāzes datiem

“ Galvenais ietekmējošais faktors mazumtirdzniecības izaugsmes svārstībās pārtikas veikalos šī gada otrajā ceturksnī bija plānots kalendārais efekts.

Aprīli prognozes apstiprinājās, jo kritums par 0.7% ir skaidrojams ar šī gada Lieldienām, proti, šogad Lieldienas bija martā, taču pagājušajā gadā tās atzīmējām aprīlī. Savukārt jūnijā 5.4% pieaugums skaidrojams ar Līgo svētkiem, kuri iekrita nedēļas nogalē bez papildu brīvdienām. Iespējams, pieaugums mazumtirdzniecībā ir saistīts ar alkohola tūrisma kāpumu, jo ceļotāji Latvijā nepērk tikai alkoholu, bet arī citas pārtikas preces.

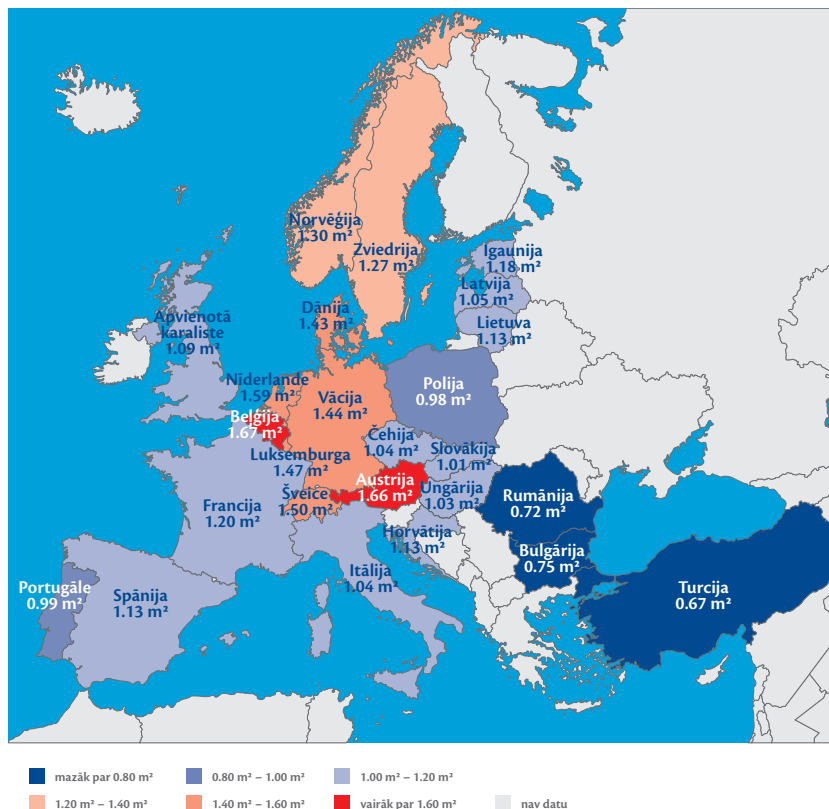
Specializēto veikalu izaugsmes radītāji saglabājas stabili augsti. Pēc vasaras mēnešu beigām būs iespējams izdarīt secinājumus par alkohola tūrisma tendencēm pēc akcīzes nodokļu pacelšanas. Pašreizējie dati liecina, ka kaimiņvalsts alkohola tūristu aktivitāte pierobežā tikai pieaug.¹¹

Šobrīd Latvijā notiek aktīva jaunu tirdzniecības centru būvniecība vai esošo paplašināšana. Arī uzņēmums “Maxima Latvija” 2018. gadā Rīgā ir atvēris divus “Maxima” XXX flagmaņus iepirkšanās centros – “Domina Shopping” un modes un izklaides centrā “Rīga Plaza”, tādējādi padarot iepirkšanos pircējiem vēl ērtāku, modernāku un pieejamāku. Kopumā 2018. gadā investējot 23 miljonus eiro, uzņēmums “Maxima Latvija” plāno rekonstruēt 15 veikalus Rīgā un reģionos, kā arī atvērt piecus dažādu formātu veikalus visā valstī.

¹¹ Igaunijas Aldaru asociācijas izplatītais paziņojums medijiem (19.07.2018): http://www.delfi.lv/business/budzets_un_nodokli/igaunijas-aldari-alus-pardosanas-apjomi-latvi-ja-pie-igaunijas-robezas-pieaugusi-par-80.d?id=50228143

Tirdzniecības platība uz vienu iedzīvotāju.¹²

Tirgus pētījumu uzņēmums GfK veica Eiropas mazumtirdzniecības tirgus pētījumu par 2017. gadu, kurā salīdzināja reģionus pēc vairākiem rādītājiem, piemēram, tirgus izaugsme, mazumtirdzniecības daļa no privātā patēriņa, kvadrātmetra produktivitāte. Pētījumā arī prognozēja 2018. gada kopējo mazumtirdzniecības apjoma pieaugumu dažādās valstīs. Apskatot pētījuma rezultātus, var spriest, ka Latvijā vēl ir potenciāls augt mazumtirdzniecības tirdzniecības platībai, jo, salīdzinot ar pārējām Baltijas valstīm, mums ir vismazākā tirdzniecības platība uz vienu iedzīvotāju – 1.05 m². Vislielākā tirdzniecības platības uz vienu cilvēku 2017. gadā bija Belģija – 1.67 m². Otrajā un trešajā vietā ir Austrija un Nīderlande, attiecīgi ar 1.66 m² un 1.59 m².

Protams, nevar bez papildu faktoriem salīdzināt visas Eiropas valstis, jo katrā valstī ir sava iepirkšanās pieredze un paradumi.

¹² GfK publikācija "EUROPEAN RETAIL IN 2018": https://www.acrossmagazine.com/_files/ACROSS_GfK_European_Retail_Study_2018.pdf

Kopsavilkums

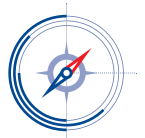
1. Latvijā turpina samazināties bezdarba līmenis, kas saistīts ar reģionālo ietekmi.
2. Kopējais inflācijas līmenis otrajā ceturksnī ir pieaudzis par 0.4%, kas ir saistīts ar nepārtikas preču inflācijas pieaugumu. Taču vidējā pārtikas inflācija ir samazinājusies par 0.1%.
3. Otrajā ceturksnī vislielākā deflācija bija svaigām vai atdzesētām zivīm, cukuram, svaigiem dārzeņiem un kafijai, inflācija – alkoholiskajiem dzērieniem un augļu, dārzeņu sulām.
4. Galvenais ietekmējošais faktors mazumtirdzniecības izaugsmes svārstībās pārtikas veikalos šī gada otrajā ceturksnī bija kalendārais efekts.
5. Latvijā vidēja tirdzniecības platība uz vienu iedzīvotāju ir 1.05 m², kas ir mazākais rādītājs starp visām Baltijas valstīm.

IEPĪRKŠANĀS PARADUMI

Pētījums par iedzīvotāju
iepirkšanās paradumiem un
makroekonomikas rādītāju
ietekmi uz tiem

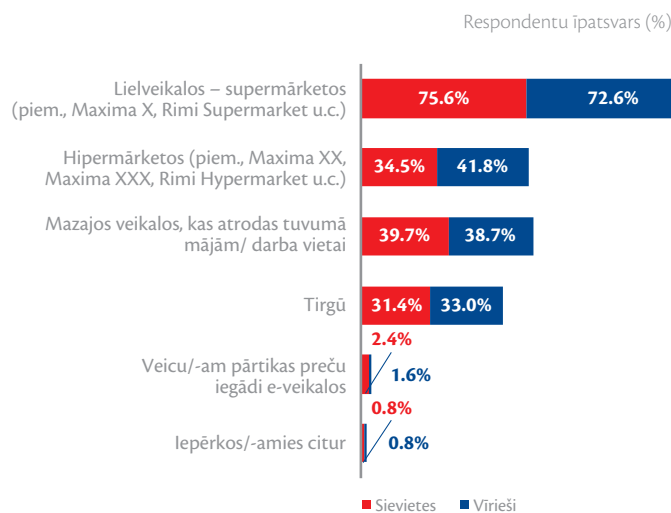
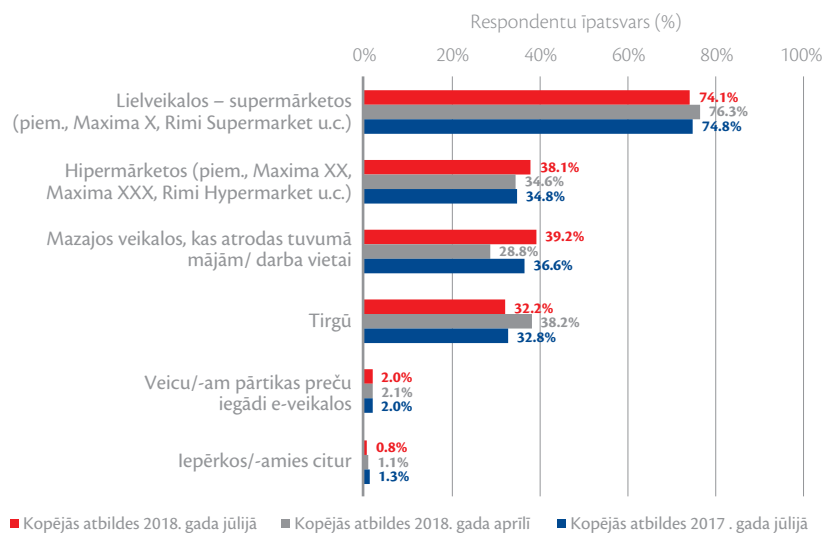

Pētījumā piedalījās 1005 Latvijas iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 74 gadiem. Pētījuma mērķis ir apskatīt Latvijas iedzīvotāju domas un pēdējās tendences par viņu iepirkšanās paradumiem, kā arī makroekonomikas rādītāju ietekmes novērtējumu uz mājsaimniecību ienākumiem un tēriņiem. Iedzīvotāju iepirkšanās paradumi un makroekonomikas rādītāju ietekme uz tiem pētīta "Maxima mazumtirdzniecības kompass" ietvaros arī iepriekš (sākot no 2017. gada aprīļa), tāpēc iegūtos datus iespējams salīdzināt.

Mazie piemājas veikali atkal kļūst populāri

Iepriekšējā aptaujā popularitātes lēcieni iedzīvotāju vidū negaidīti piedzīvoja iepirkšanās tirgū, kas atkal ir atgriezies ierastajā līmenī. Šoreiz nelielu pieaugumu vērojam hipermārketu segmentā (par 3.5% pret iepriekšējo aptauju), turklāt ievērojams lēciens ir novērojams arī mazo veikalu segmentā (par 10.4% pret iepriekšējo aptauju), kas ir saistīts ar sezonālām tendencēm.

Iepirkšanās vietas izvēle lielākai daļai savu ikdienas pirkumu veikšanai (pārtikas un saimniecības preces)

“ Pieaugumi minētajos segmentos daļēji ir skaidrojami ar jauna koncepta veikalu “convenience store” jeb mazā formāta veikalu atklāšanu ar steidzīgajam pilsētniekam piemērotu sortimentu – iedzīvotāji no dzīvokļa var doties pa tiešo uz zemāk esošo veikalu, lai iegādātos ikdienai nepieciešamo.

Dažāda vecuma iedzīvotājus vieno uzskats, ka veikala izvēlē svarīgs parametrs ir izdevīgs cenas piedāvājums

Kritēriji, pēc kuriem mājsaimniecība izvēlas veikalu, kur veikt lielāko daļu savu ikdienas pirkumu (pārtiku un saimniecības preces)

64 – 74 gadi

Vairāk izteikts nekā citām vecuma grupām:

- Sortimenta piedāvājums – 41.5%
- Preču kvalitāte – 38.6%
- Daudz akciju – 34.6%
- Laipna apkalpošana – 21.5%

18 – 24 gadi

Vairāk izteikts nekā citām vecuma grupām:

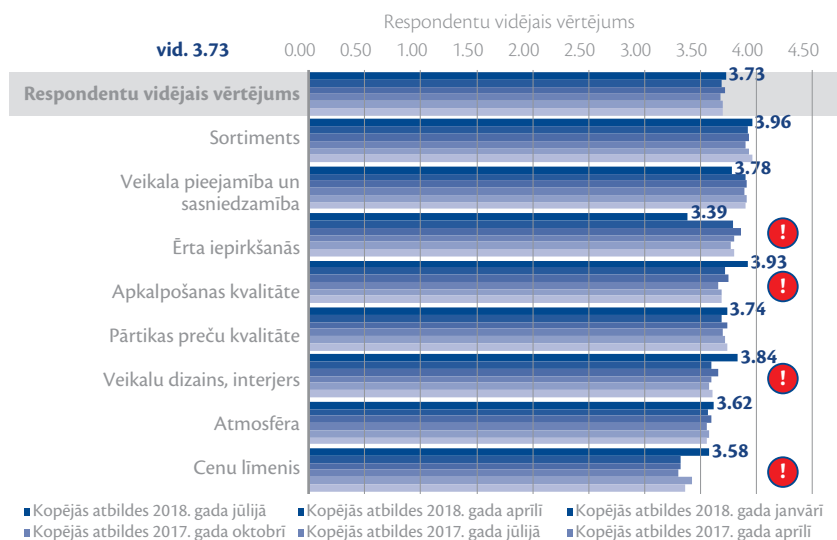
- Pēc iespējas tuvāk mājām/darbam – 73.1%
- Pa ceļam uz/ no darba/mācību iestādes utt. – 56.5%
- Zemākās cenas – 41.6%
- Patīkama atmosfēra – 20.4%

Pircēju vēlnes un vajadzības ir dažādas, taču iezīmējas vērtības, kuras novērtē visi pircēji neatkarīgi no vecuma grupas. Apskatot produktu iegādi no cenas aspekta, nemainīgi kopīgā vērtība visiem pircējiem ir izdevīgs cenas piedāvājums. Jaunāka gada gājuma pircējiem tā ir patstāvīgi zemākā cena (41.6%) vai vislielākā atlaide (36.6%), bet vecāka gada gājuma pircējiem – biežas akcijas (34.6%). Gados jaunākiem pircējiem vecumā no 18 līdz 24 gadiem svarīgākais ir laiks, ko viņi pavada iepērkoties, tādēļ viņiem būtiskāk ir tas, lai veikals būtu tuvu pie mājām/darba (izvēlēta atbilde ir 73.1% gadījumos, vidēji pa visām vecuma grupām ir 61.5%) vai pa ceļam uz mājām/darbu (izvēlēta atbilde ir 56.5% gadījumos, vidēji pa visām vecuma grupām ir 41.7%). Turpretī gados vecākiem pircējiem vecumā no 64 līdz 74 gadiem svarīgāka ir laipna apkalpošana (izvēlēta atbilde 21.5% gadījumu, vidēji pa visām grupām ir 14.7%).

Latvijas ievērojamāko mazumtirdzniecības tīklu novērtējums
 (skalā no 1 līdz 5, kur 1 nozīmē "pilnībā neapmierina", bet 5 – "pilnībā apmierina")

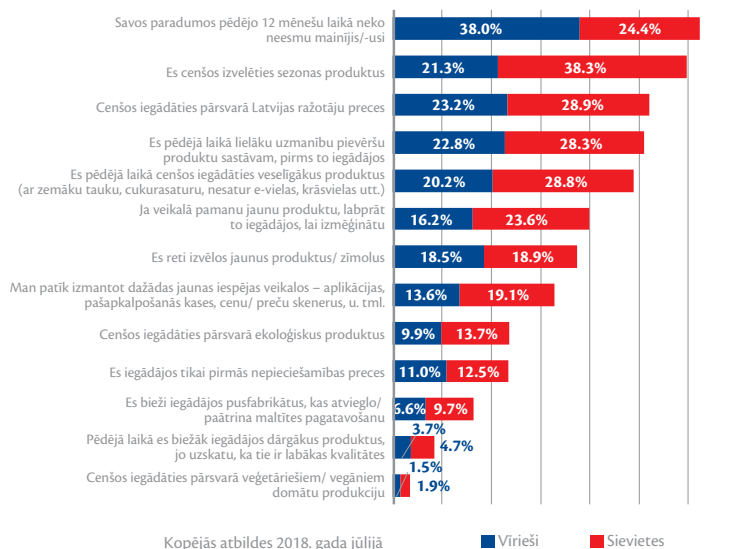
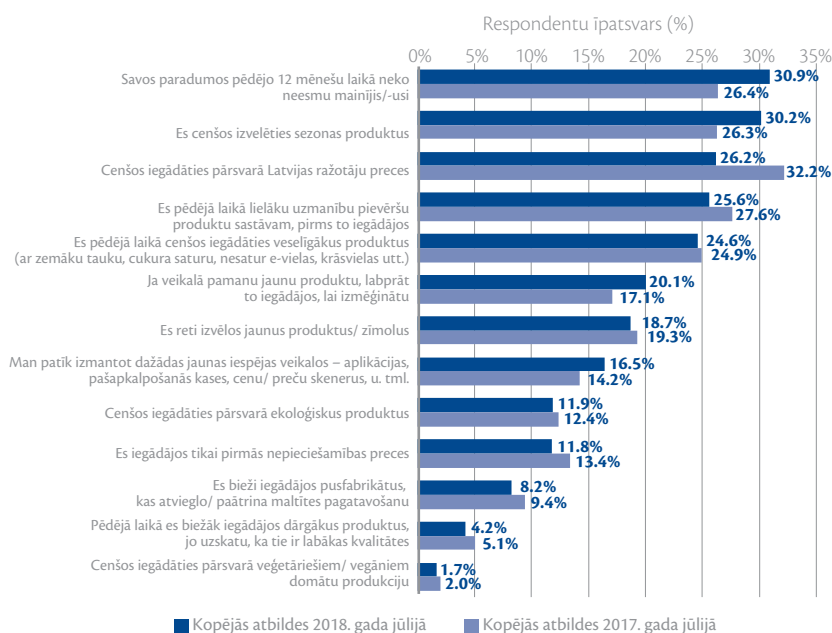

Pēc pēdējiem aptaujas datiem vidējā apmierinātība ar ievērojamākajiem mazumtirdzniecības tīkliem ir palikusi stabili nemainīga, sasniedzot vērtējumu 3.73 punkti (iepriekšējā ceturkšņa apskatā vērtējums bija 3.69 punkti). Neskatoties uz to, ka vidējā apmierinātība palikusi gandrīz nemainīga, dažās pozīcijās ir notikušas ievērojamas svārstības. Ir pieaugusi pircēju apmierinātība ar cenu līmeni par 0.26 punktiem. Tas varētu būt saistīts ar to, ka algas pieaug daudz straujāk nekā inflācija un tas kopumā palielina kopējo iedzīvotāju pirktspēju. Tāpat ietekmējošais faktors varētu būt Maxima kampaņa "Samazinām cenas", kā rezultātā cenu līmenis vairākās svarīgās preču kategorijās ir samazinājies visā valstī. Apmierinātība ar veikala dizainu un interjeru ir pieaugusi par 0.24 punktiem. Ievērojami liels kritums par 0.4 punktiem ir vērtējumam par ērtu iepirkšanos.

Vairāk priekšroku dod sezonāliem produktiem

Apgalvojumi, kuri raksturo respondentu uzvedību pēdējo 12 mēnešu laikā attiecībā uz pārtikas produktu iegādi

Šogad Latvijas iedzīvotājus lutinājusi īpaši silta vasara, tādēļ, vērojot respondentu atbildes par iepirkšanās paradumiem, ir pilnībā skaidrs, kādēļ izteikti pieaudzis tieši sezonālo produktu izvēles parametrs. Tomēr liela daļa jeb 30.9% respondentu, atzina, ka savus paradumus pēdējo 12 mēnešu laikā nav mainījuši.

Veikali/veikalu tīkli, kuros respondenti iepērkas visbiežāk

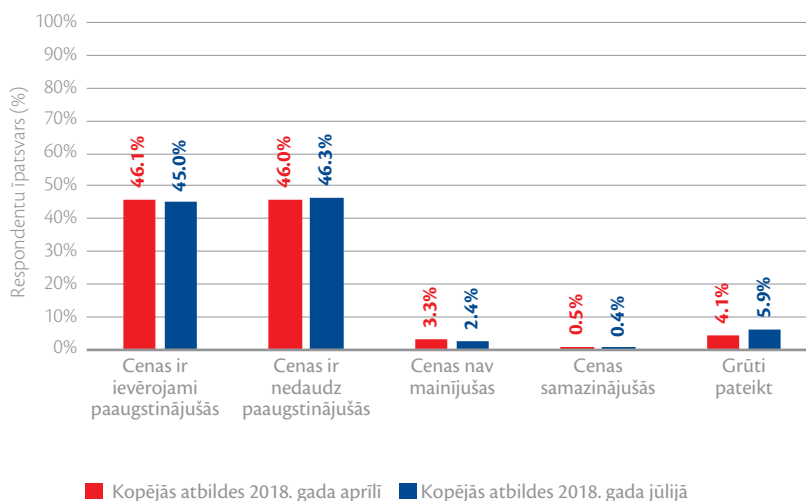
Respondentu īpatsvars (%)

Mazumtirdzniecības tīkls	Latvija	Rīga	Vidzeme	Kurzeme	Zemgale	Latgale
Maxima	74,8%	75,6%	69,3%	70,1%	78,7%	83,3%
Rimi	71,2%	84,6%	66,5%	70,5%	68,5%	51,4%
Top!	31,1%	10,4%	41,6%	47,0%	37,8%	40,0%
Mego	24,1%	28,1%	19,3%	10,2%	21,5%	38,4%
Supernetto	22,9%	21,5%	21,7%	29,3%	29,0%	16,4%
Elvi	13,6%	7,8%	21,0%	15,0%	20,4%	5,8%
Lats	10,6%	7,1%	19,4%	2,2%	12,8%	8,1%
Beta	8,5%	7,0%	5,7%	9,2%	8,9%	16,0%
Stockmann	5,5%	10,2%	5,4%	2,2%	2,1%	0,8%
Cits	5,0%	4,9%	6,2%	6,5%	1,9%	4,9%
Aibe	5,0%	2,0%	8,8%	2,5%	5,2%	7,2%
Labais	4,5%		5,1%	10,9%	2,9%	9,7%
Sky	3,7%	6,2%	4,7%	1,4%	1,5%	
Vesko	1,9%	1,1%	2,2%	0,7%	3,5%	2,9%

sarkanā krāsā – zemākais respondentu %, kuri iepērkas šajā tīklā
 zilā krāsā – visaugstākais respondentu %, kuri iepērkas šajā tīklā

Pirmie trīs veikalu tīkli ir stabili saglabājuši savas pozīcijas iepirkšanās vietas izvēlē. No ceturtais vietas ir atkāpies "Supernetto" veikalu tīkls, tas skaidrojams ar to, ka "ICA gruppen" (Zviedrijas mazumtirdzniecības koncerns, kam pieder "Rimi Baltic") ir uzsācis veikalu reorganizāciju un "Supernetto" veikalus pārveido "Rimi mini" formāta veikalos¹. Otrā ceturkšņa laikā tika aizvērti divi "Supernetto" veikali, bet jūlijā vēl četri veikali.

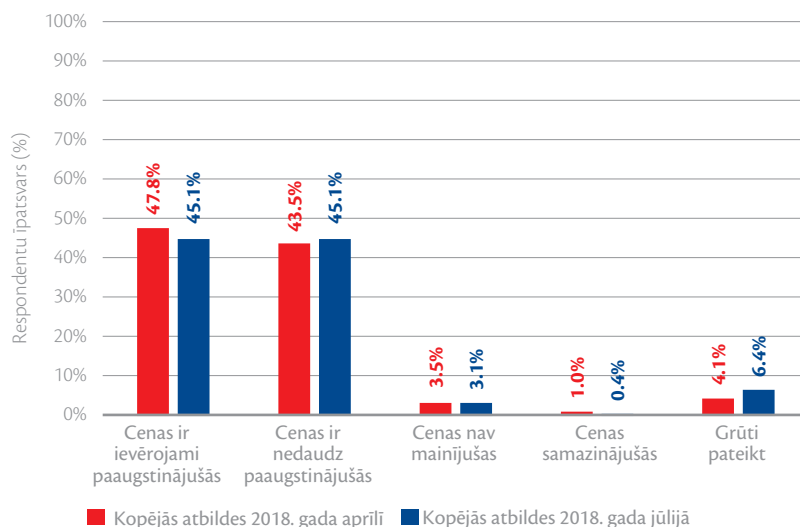
Patēriņa (visu produktu un pakalpojumu) cenu izmaiņas pēdējo 12 mēnešu laikā pēc respondentu viedokļa

¹ Paziņojums medijiem "Slēgs zīmola Supernetto veikalus" (19.07.2018.): <http://www.db.lv/zinas/slegs-zimola-supernetto-veikalus-477190>

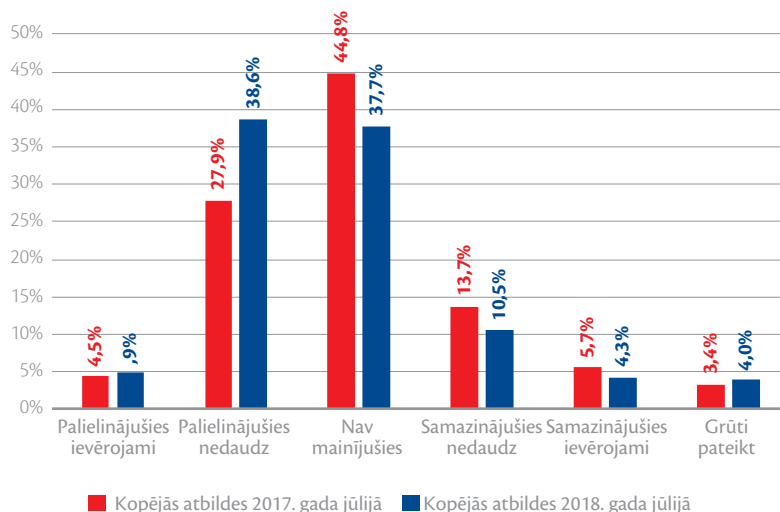
Pārtikas preču cenu izmaiņas pēdējo 12 mēnešu laikā pēc respondentu viedokļa

“ Aizvien mazāk respondentu uzskata, ka pārtikas cenas ievērojami pieaug.

Dotā tendence saglabājas jau 4. apskatu pēc kārtas. Kopumā 90.1% respondentu uzskata, ka cenas par pārtiku ir pieaugušas, kas ir par 1.3% mazāk kā iepriekšējā ceturkšņa apskatā. Respondentu viedoklis par pārtikas cenām sakrīt ar Centrālās statistikas pārvaldes publicētajiem datiem par pārtikas cenu inflāciju valstī. Pēc aptaujas datiem kopējā inflācija par visiem produktiem un pakalpojumiem saglabājas stabila.

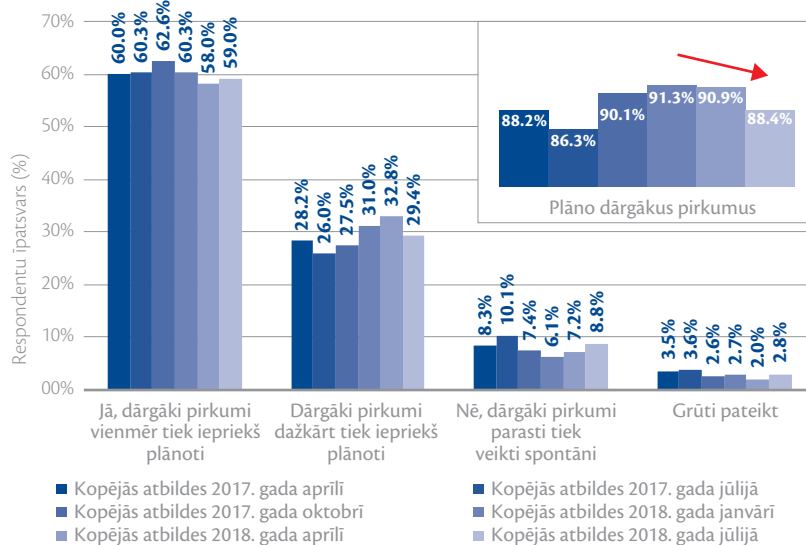
Respondentu mājsaimniecību ienākumu izmaiņas pēdējo 12 mēnešu laikā

38.6% respondentu atzīst, ka mājsaimniecības ienākumi ir palielinājušies pēdējā gada laikā, tas ir par 10.7% vairāk nekā aptaujā, kura veikta pirms gada. Šādam apgalvojumam visvairāk piekrīt Zemgales reģionā – 43.3%, bet vismazāk Vidzemē – 36.4%.

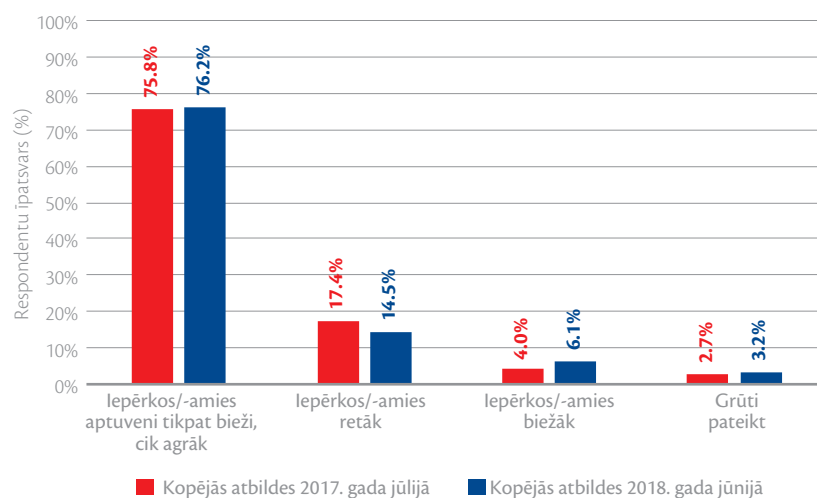

Dārgāko pirkumu (sadzīves un dārza tehnika, mobilās ierīces, audio/video/ datortehnika, autoriepas, mēbeles u.c.) plānošana respondentu māsaimniecībās

Jūlijā novērotas izmaiņas iepriekš augošā tendencē, kad iedzīvotāji aizvien vairāk plāno dārgāku pirkumu veikšanu. Tam ir vairāki skaidrojumi. Pirmkārt, ir vērojama sezonāla tendence, jo arī iepriekšējā gada tajā pašā periodā dārgāku pirkumu plānošana vairs nebija tik aktuāla. Iespējams, vasarā cilvēki dārgākus pirkumus kopumā veic mazāk, tādēļ arī plānošana tiek atlikta uz rudens, ziemas sezonu. Otrkārt, tas var būt saistīts ar iedzīvotāju uzskatu uzlabošanu par valsts turpmāko attīstību – cilvēki jūtas drošāk, tādēļ uzkrājumiem atvēl mazāku ienākumu daļu.² Turpmākajās aptaujās pārbaudīsim vai šī tendence turpinās, jo augošā vēlmē iedzīvotājiem vairāk tērēt savus līdzekļus var radīt būtisku ietekmi uz ekonomiku.

Māsaimniecības iepirkšanās biežuma izmaiņas pārtikas veikalos pēdējo 12 mēnešu laikā

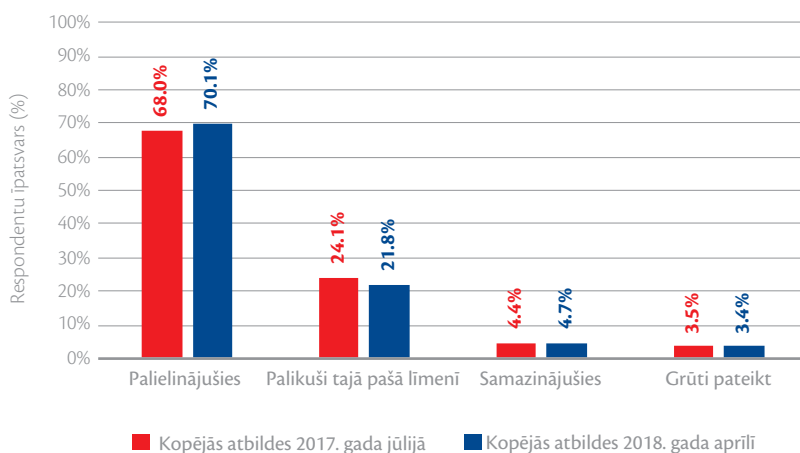
2 Paziņojums medijiem "Pētījums: Iedzīvotāju noskaņojums uzlabojies visās jomās" (02.08.2018.): <https://bnn.lv/petijums-iedzivotaju-noskanojums-uzlabojies-visas-jomas-292424>

Pēdējā gada laikā nav notikušas būtiskas izmaiņas mājsaimniecību iepirkšanās biežumā. Vislielākās izmaiņas ir 2.9% samazinājums to mājsaimniecību skaitā, kas atzinušas, ka iepērkas retāk. Vislielākais skaits mājsaimniecību, kuras iepērkas biežāk ir Kurzemē (11.9%), kas, iespējams, skaidrojams ar to, ka kurzemnieki dod priekšroku iepirkumiem piemājas veikalos, kas nav tik izteikti citos novados.

Mājsaimniecības tēriņu izmaiņas pārtikas veikalos pēdējo 12 mēnešu laikā

Pēdējo 12 mēnešu laikā ir saglabājusies stabilitāte respondentu uzskatos par mājsaimniecību tēriņu izmaiņām. Salīdzinoši visvairāk respondenti, kuri atbildējuši, ka tēriņi palielinājušies, ir vidzemnieki (72.7%) un mājsaimniecības ar vismaz vienu bērnu, kurš jaunāks par 18 gadiem (76.7%). Turpretī tēriņi samazinājušies cilvēkiem ar augstiem ienākumiem (4.2%) un cilvēkiem vecumā no 45 līdz 55 gadiem (4.4%).

Kopsavilkums

1. Apskatot produkta cenu aspektu, visiem pircējiem neatkarīgi no vecuma ir svarīgs izdevīgs cenas piedāvājums.
2. Pircēju vērtējums par mazumtirdzniecības veikalu tīkliem saglabājas stabils jau vairākus periodus pēc kārtas, sasniedzot vērtējumu 3.73 punkti, iepriekšējā ceturksņa apskatā vērtējums bija 3.69 punkti.
3. Sezonālības un veikalu tīklu attīstības ietekmē iepirkšanās piemājas veikalos ir kļuvusi daudz populārāka.
4. Iedzīvotāji biežāk izvēlas sezonālos produktus, kas ir saistīts ar īpaši labvēlīgajiem laikapstākļiem šovasar.

GRAUDAUGU RAŽA 2018

Šajā nodaļā apskatīta
graudkopības nozares
attīstība Latvijas un Baltijas
mērogā 2018. gadā, kā
arī apkopoti graudaugu
lietošanas paradumi
ikdienas uzturā Latvijas
iedzīvotāju vidū.

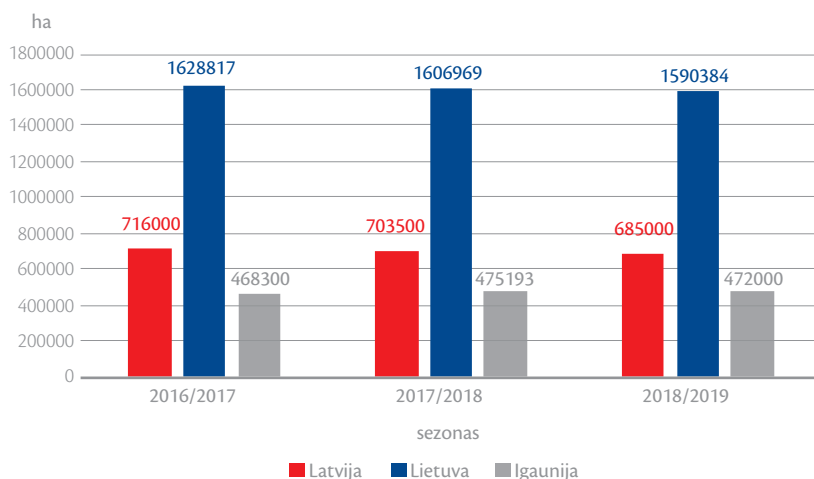

Graudaugu sējumu platības 2018./2019. gada sezonā Latvijā samazinājušās par 2%

Kā norāda Latvijas Bankas ekonomiste Daina Pelēce, tad graudkopības nozare pēdējos gados tā saglabā stabilu izaugsmes tendenci, ko nodrošina graudaugu sējumu platības palielināšanās un arī ražības pieaugums atsevišķiem graudaugu veidiem. Latvijā graudu ražošana ir orientēta uz eksportu (2017. gadā graudi bija otra populārākā eksporta prece, kas aizņēma 15,7% no kopējās produktu eksporta vērtības)¹ un ražošanas attīstība ir tieši saistīta ar eksporta apjoma pieaugumu – arvien lielāku nozīmi augkopībā ieņem intensīvi audzējami kultūraugi, kas tiek audzēti eksportam (kvieši un rapši).²

Lietuvā, kā jau teritorijas ziņā lielākajā no Baltijas valstīm, vēsturiski ir veidojušās vislielākās sējumu platības. Ja Lietuvai kopš 2016./2017. gada sezonas sējumu platības ir nedaudz samazinājušās, tad Latvijai un Igaunijai tās ir palielinājušās. 2018./2019. gada sezonā Latvijā apsēti kopumā 685 000 hektāru – sējumu platība kopš 2017./2018. gada sezonas (703 500 hektāru) samazinājusies par 2%. Būtībā graudaugu sējumu platība palielinās katru gadu jau kopš 2011. gada, īpaši 2014. gadā, kad tā palielinājās par 12,2% vairāk nekā 2013. gadā.³

Graudaugu sējumu platības Baltijas valstīs pa sezonām (ha)

Avots: Centrālās statistikas pārvaldes dati par 2016.-2018. gadu un AS "Dobeles dzirnavnieks" prognoze par 2018./2019. gada sezonu.

1 www.laukos.lv (2018) "Latvijas pārtikas un lauksaimniecības produktu eksporta dzinējspēks – graudi un dzērieni. Apskatīts: 10.09.2018.

Pieejams: <http://laukos.la.lv/latvijas-partikas-un-lauksaimniecibas-produktu-eksporta-dzinejspeks-pern-graudi-un-dzerieni/>

2 D. Pelēce (2018), "Lauksaimniecība – sentēvu tradīciju glabātāja vai nākotne ar plašām iespējām?" Apskatīts 06.09.2018.

Pieejams: <https://www.db.lv/zinas/lauksaimnieciba-sentevu-tradiciju-glabataja-vai-nakotne-ar-plasam-iespejam-477839>

3 Lauksaimniecības gada ziņojums (2017). Apskatīts: 06.09.2018. Pieejams: <https://www.zm.gov.lv/lauksaimnieciba/statiskas-lapas/lauksaimniecibas-gada-zinojumi?nid=531#jump>

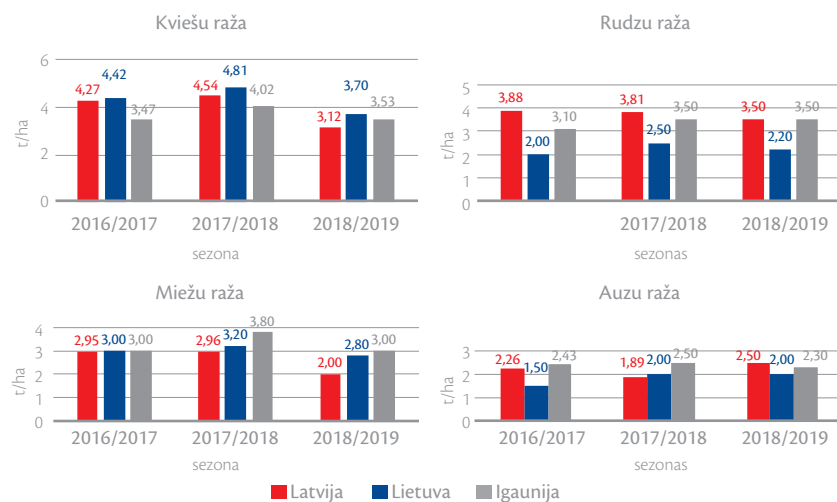

Graudaugu raža pakļauta ģeogrāfiskajai un meteoroloģiskajai situācijai

Ja vērtējam, kāpēc vienā reģionā vai valstī vienu kultūraugu ražība ir lielāka nekā citās valstīs, tad tam ir vairāki iemesli – to, kas augs vai neaugs konkrētajā reģionā vai apvidū, nosaka dabas resursu atšķirības – augšņu tipi un sinoptiskā situācija. Tāpat jāņem vērā, ka kultūraugiem ir dažādas ražības pakāpes, piemēram, auzām salīdzinājumā ar citiem graudaugiem ir vismazākā vidējā ražība uz vienu hektāru.

Latvijā izsenis visvairāk tiek audzēti kvieši, rudzi un mieži. Zemgalē, kur augsnē dominē velēnu karbonāta smilšmāls, izdodas vislielākās kviešu ražas, savukārt Vidzemē (kas teritorijas ziņā ir tuvāka Igaunijas ģeogrāfiskajiem apstākļiem) vislabāk aug rudzi. Miežus pamatā Latvijā audzē lopbarībai, taču pēdējos gados, attīstoties vietējā alus brūvēšanas tradīcijām, no jauna atdzimusi arī alus miežu audzēšana, ko izmanto iesala pagatavošanā.⁴

Dažādu graudaugu raža Baltijas valstīs pa sezonām (tn/ha)

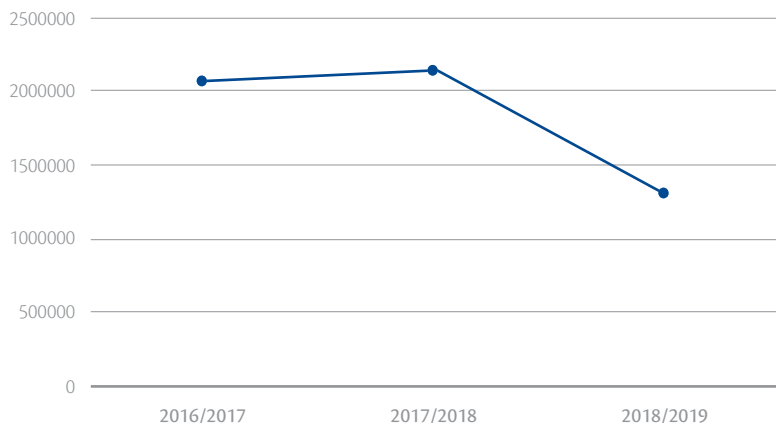
Avots: Centrālās statistikas pārvaldes dati par 2016.-2018. gadu un AS "Dobeles dzirnavnieks" prognoze par 2018./2019. gada sezonu.

⁴ Intervija ar Latvijas Lauksaimniecības universitātes agronomu Antonu Ružu (04.09.2018).

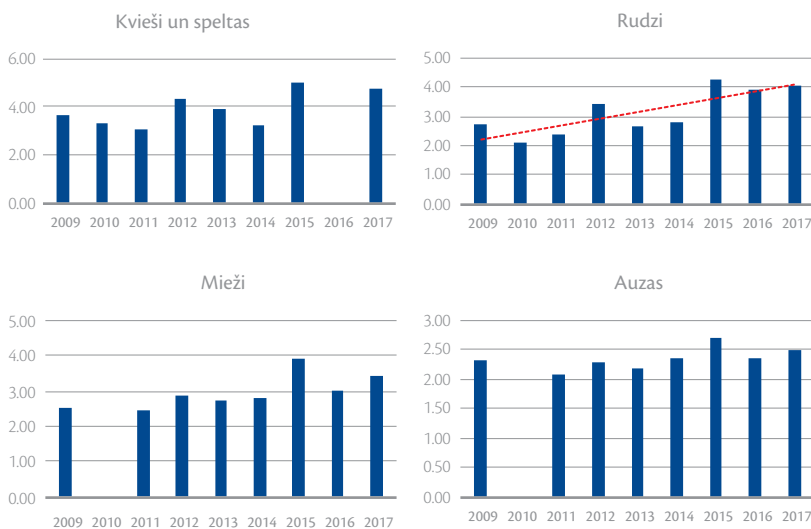

Kā redzams kultūraugu salīdzinājumā pa Baltijas valstīm, tad auzām Latvijā ir viszemākā vidējā raža, kas skaidrojams gan ar augsnes nepiemērotību šī kultūrauga audzēšanai salīdzinājumā ar citām Baltijas valstīm, kā arī ar zemo pieprasījumu pēc tām. Taču jāatzīmē, ka tieši iedzīvotāju dzīves stila izmaiņas par labu veselīgāka uztura ieviešanai veicinājusi auzu audzēšanu un ražošanas apjomu pieaugumu pēdējo gadu laikā.⁵ Auzu ražas pieaugums prognozēts arī 2018./2019. gada sezonā, kamēr kviešu raža šajā sezonā ilgstošā sausuma dēļ ir samazinājusies no 2 138 800 tonnām 2017./2018. gada sezonā uz 1 300 400 tonnām 2018./2019. gadā.

Kviešu raža Latvijā pa sezonām (tn)

Graudaugu raža Latvijā vairāku gadu griezumā (tn/ha)

Avots: Eiropas Savienības statistikas birojs "Eurostat".

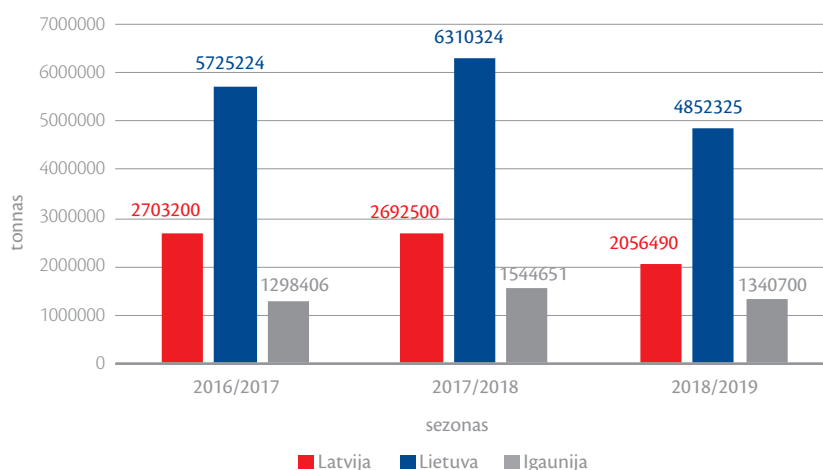
⁵ Intervija ar Latvijas Lauksaimniecības universitātes agronomu Antonu Ružu (04.09.2018).

Graudaugu ražas šogad mazākas

Ražas lielums šogad tiek prognozēts mazāks, taču graudu kvalitāte būs atbilstoša pārtikas ražošanai. Savukārt ražošanas izmaksu patēriņš šogad būs mazāks, jo, pateicoties ilgstoši sausajam un karstajam laikam, varēja ietaupīt uz graudu kaltēšanu.⁶ Kas attiecas uz lopbarības graudu ražu, tad šogad Latvijas reģionā ir vērojams šo graudu deficīts.

Graudaugu kopražā Baltijas valstīs pa sezonām (tonnas)

Avots: Centrālās statistikas pārvaldes dati par 2016.-2018. gadu un AS "Dobeles dzirnavnieks" prognoze par 2018./2019. gada sezonu.

Visā Eiropā, t.sk. Latvijā pieredzētais ilgstošais sausums vasaras laikā atstās ietekmi ne tikai uz graudu ražām, bet arī uz to cenām. Pēc "Agritel International" – uzņēmuma, kas sniedz analīzi graudu un eļļas augu sēklu tirgus dalībniekiem – datiem tiek prognozēts, ka Baltijas teritorijā, tāpat kā Vācijā, Polijā un Čehijā, graudaugu ražā varētu samazināties par -15% līdz -25%. Tikmēr Dānijā, Zviedrijā un Somijā prognozē graudaugu ražas samazinājumu -30% līdz -50% apmērā.⁷

⁶ Intervija ar Latvijas Lauksaimniecības universitātes agronomu Antonu Ružu (04.09.2018).

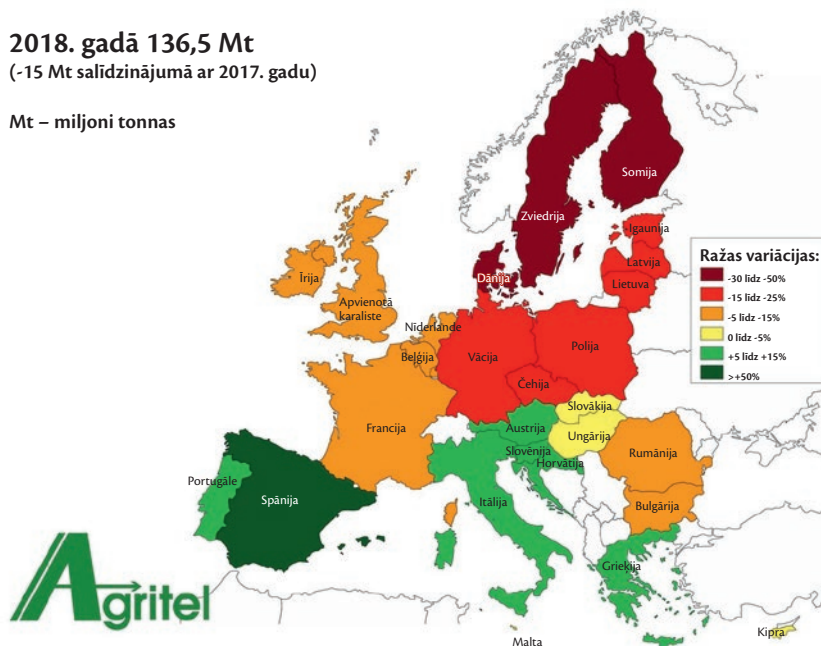
⁷ Agritel International mājaslapa. Apskatīts: 10.09.2019. Pieejams: <http://www.agritel.com/en/>

Graudaugu raža Eiropā (2018. gads salīdzinājumā ar 2017. gadu)

2018. gadā 136,5 Mt
(-15 Mt salīdzinājumā ar 2017. gadu)

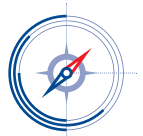
Mt – miljoni tonnas

Avots: Agritel International

Graudaugu ražas samazināšanās šosezon atstās ietekmi arī uz graudu cenām – tā, piemēram, kviešiem šosezon cenas kāpušas par apmēram 25%, salīdzinot ar aizvadīto gadu. Graudu cenu palielināšanās, visticamāk, ietekmēs arī to produktu, kuriem ir saistība ar graudiem, cenas. Cenu kāpums varētu būt novērojams ne tikai maizei, bet arī vistas gaļai un olām, jo putnkopībā būtiska barības daļa ir graudi. Tiek lēsts, ka arī cūkgaļas cenas varētu pieaugt.⁸

⁸ LSM.lv (21.08..2018.) Eksperte: Sausuma dēļ sadārdzināti graudi ietekmēs arī vistas gaļas un olu cenas. Apskatīts: 06.09.2018. Pieejams: <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/ekonomika/eksperte-sausuma-del-sadardzinati-graudi-ietekmes-ari-vistas-galas-un-olu-cenas.a289430/>

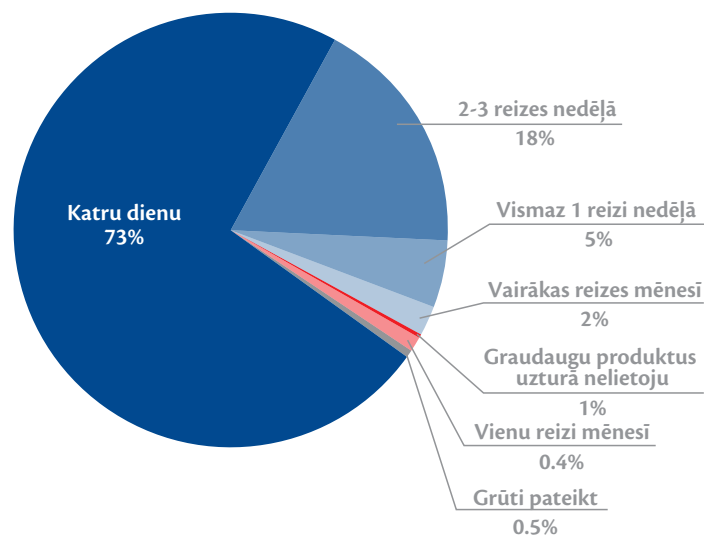
Graudaugu produktu lietošanas biežums ikdienas uzturā

Latvijas iedzīvotāju paradumus graudaugu produktu lietošanā centāmiem noskaidrot pētījuma ietvaros, kas tika veikts 2018. gada jūlijā ar pētniecības centra SKDS starpniecību. Pētījumā piedalījās 1005 Latvijas iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 75 gadiem, kas sniedza savu vērtējumu par graudaugu un graudaugu produktu lietošanu uzturā.

Saskaņā ar iedzīvotāju aptaujas rezultātiem, **lielākā daļa (98%) iedzīvotāju uzturā lieto graudaugu produktus un to izstrādājumus** – vairāk kā divas trešdaļas (73%) no tiem lieto graudaugu produktus katru dienu.

Aptaujas dati liecina, ka pieaugot vecumam, palielinās graudaugu lietošana uzturā katru dienu. Ja vecumā grupā no 18 līdz 24 gadiem graudaugu produktus uzturā katru dienu lieto 53% respondentu, tad vecuma grupā no 64 līdz 74 gadiem to dara jau 88% iedzīvotāju. **Tikai 1% aptaujāto respondentu atzīmēja, ka uzturā graudaugu produktus nelieto vispār.**

Cik bieži Jūs uzturā lietojat graudaugu produktus un izstrādājumus (piemēram, maizi, makaronus, griķus, rīsus u.tml.)?

Vecuma grupa	Katru dienu	2-3 reizes nedēļā	Vismaz 1 reizi nedēļā	Vairākas reizes mēnesī	Graudaugu produktus uzturā nelietoju	Vienu reizi mēnesī	Grūti pateikt
18 – 24 gadi, n=62	53%	31%	8%	5%	2%	0%	0%
25 – 34 gadi, n=199	67%	22%	8%	2%	1%	0%	0%
35 – 44 gadi, n=198	74%	18%	5%	3%	1%	0%	0%
45 – 54 gadi, n=202	74%	20%	2%	3%	0.5%	1%	0%
55 – 63 gadi, n=185	75%	16%	4%	3%	1%	0%	0%
64 – 74 gadi, n=154	88%	7%	3%	1%	0%	0%	0%

Respondentu īpatsvars, %

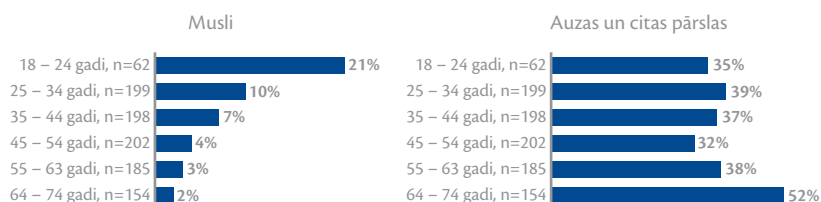
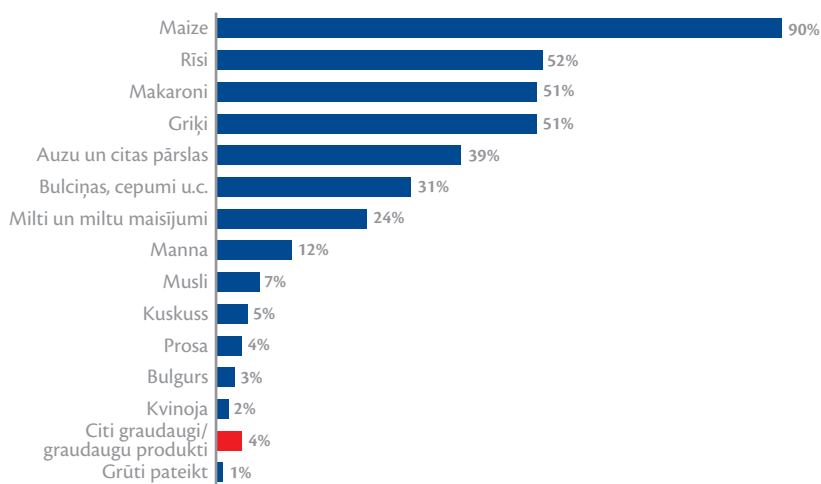

Vispopulārākie graudaugu produkti – maize, rīsi, makaroni un griķi

Iedzīvotāji, kas uzturā lieto graudaugu produktus, **visbiežāk ēd tieši maizi (90%), rīsus (52%), makaronus un griķus (51%)**. Vismazāk uzturā tiek lietots kuskuss (5%), prosa (4%), bulgurs (3%) un kvinoja (2%).

Sadalījumā pa vecuma grupām aptaujas dati rāda, ka **vecākas paaudzes iedzīvotājiem īpaši iecienītas ir auzu un citas pārslas – tā norādīja 52% respondentu** vecuma grupā no 64 līdz 74 gadiem. Savukārt **jaunākā paaudze vecumā no 18 līdz 24 gadiem īpaši izteiktāk kā pārējās vecuma grupas uzturā lieto mušļus – tā norādīja 21% aptaujāto jauniešu**.

Kurus no minētajiem graudaugu produktiem vai izstrādājumiem Jūs visbiežāk lietojat uzturā?

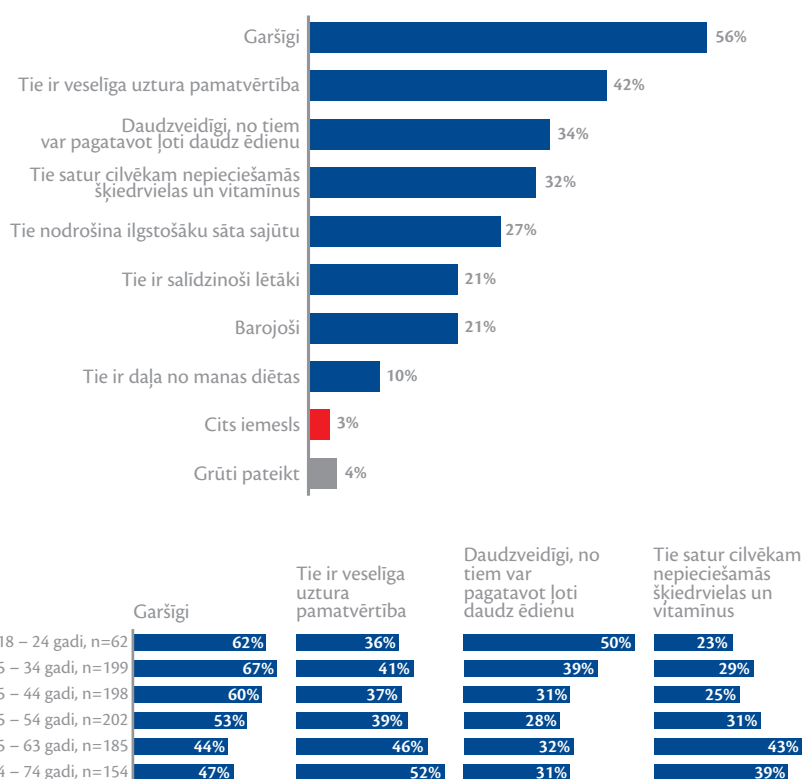

Graudaugu produktu lietošanas iemesli

Vairāk kā puse aptaujāto iedzīvotāju, kas uzturā lieto graudaugu produktus, lieto tos tāpēc, ka tie ir garšīgi (56%). Nedaudz mazāk kā puse (42%) aptaujāto iedzīvotāju uzskata, ka tie ir veselīga uztura pamatvērtība. Trešā daļa jeb 34% respondentu uzturā lieto graudaugu produktus, jo tie ir daudzveidīgi un no tiem var pagatavot ļoti daudz un dažādu ēdienu, bet 32% respondentu lieto graudaugu produktus, jo tie satur cilvēkam nepieciešamās šķiedrvielas un vitamīnus.

Jaunākā paaudze graudaugu produktus lieto vairāk tāpēc, ka tie ir garšīgi, daudzveidīgi un ātri pagatavojami. Bet vecāka gada gājuma cilvēki vairāk domā par veselīgu dzīvesveidu un vērš uzmanību, ka graudaugu produkti ir veselīga uztura pamatvērtība un tie satur nepieciešamās šķiedrvielas un vitamīnus.

Kāpēc Jūs uzturā lietojat graudaugu produktus?

Kopsavilkums

- Sējumu platība Latvijā 2018./2019. gada sezonā samazinājusies par 2% procentiem (apsēti 685 000 hektāri), taču graudu ražas apjoma kritums Latvijā tiek prognozēts par 30 – 40%, salīdzinājumā ar 2017. gadu.
- 2018./2019. gada sezonā katastrofāli no 2 138 800 tonnām 2017./2018. gada sezonā uz 1 300 400 tonnām samazinājusies kviešu raža, kas ietekmējusi arī šo graudu cenu – šobrīd tā biržā palielinājusies par apmēram 25%. Graudu cenu celšanās, visticamāk, ietekmēs citu ar graudiem saistītu produktu, cenu pieaugumu.
- 98% iedzīvotāju uzturā lieto graudaugu produktus un to izstrādājumus – vairāk kā divas trešdaļas (73%) no tiem lieto graudaugu produktus katru dienu.
- Pieaugot iedzīvotāju vecumam, palielinās graudaugu lietošanas biežums uzturā katru dienu. Gados jaunāki cilvēki labprātāk uzturā lieto tādu graudaugu produktu kā musli, kamēr gados vecāki cilvēki priekšroku dod auzu un citām pārslām.
- Par vispopulārākajiem graudaugu produktiem tiek atzīta maize (90%), rīsi (52%), makaroni un griķi (51%). Vismazāk uzturā tiek lietots kuskuss (5%), prosa (4%), bulgurs (3%) un kvinoja (2%). Graudaugu produktus uzturā iedzīvotāji lielākoties lieto, jo tie ir garšīgi (56%).